

zaveda, kako globoko smo kot narod razdvojeni ta si bo svest, kako težko nam je priti do enotnih idejnih smernic in temeljev brez katerih ni mogoče postaviti trdne zgradbe narodnega šolstva in vzgojstva. Vprašanje izobrazbe, vzgoje in izbora učiteljskega naraščaja pa je središnje vprašanje vsega vzgojstva, zato smo se obotavljali ga ločeno obravnavati, ampak smo ga hoteli obravnavati kot celoto kakor je to poskusil Franjo Zgeč v svojem lepem delu: »Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda«. Zato se je samo mimogrede in slučajno omenjala potreba po akademski izobrazbi učiteljskega in umljivo je, da ni napravila preveč resnega utisa. Ne spominjam pa se, da bi bil kdaj srečal zahtevo po fakultetni izobrazbi ljudskošolskega učiteljskega ki bi jo sam moral označiti kot iluzorno ampak povdarjala se je le akademska izobrazba.

Samo po sebi se razume, da nam ne gre za besedo. A beseda »akademska« najtočneje označuje to v čemer se naša zahteva razlikuje od drugih reformnih predlogov: da se namreč učiteljsko poklicno izobrazovanje loči od splošnega, da se zani zahteva ista zrelost, kot za visokošolski študij vobče in nadalje, da bodi učiteljsko izobrazevališče v čim tesnejši zvezi z univerzo, od koje pričakujemo, da z veseljem pride nasproti vsem težnjam po naobrazbi v mejah, ki jih stavi oziroma na njen znanstveni značaj in višino. Zahteva, da se nudi ljudskošolskemu učiteljskemu splošna izobrazba po načelih ki so merodajna za višjo izobrazbo, je v Nemčiji uzakonjena v ustavi in tudi v Avstriji se pripravlja tozadeven zakon. Za to zahtevo govori mimo drugih tudi dovolj praktičnih razlogov, o kojih v drugi priliki spregovorim. Omenjam le eno, da ni treba, da bi bil učiteljski študij radi tega daljši, kot ga predlagajo drugi manj radikalni reformatorji za mnoge bi bil celo cenejši. Ne razumem da bi bilo to kar je drugod že uzakonjeno in za kar govorijo tehnični stvarni, vmes tudi ekonomski razlogi, tako iluzorno, da se označuje ta stremiljenja kot nerealna in neresna.

Eno nam bo menda brez ugovora vsak priznal: da je osnovnošolsko učitelstvo ne le upravičeno ampak naravnost dolžno, da si ustvari o učiteljski izobrazbi svoj idealni program kakor mu ga narekujejo ne glede na praktične težkoče stvarni oziroma na veliko vzgojno nalogo, ki mu je poverjena med narodom. Da tega ideala tako hitro ne dosežemo, da pride do kompromisov in da dobimo morda samo surrog tega, kar zahtevamo, zato bodo že drugi skrbeli. Vendar pa smo prepričani, da smo se znebili z avstrijskim robstvom tudi glavnih činiteljev, ki so zavirali povzdigo in reformo učiteljske izobrazbe. V dobi kulturne demokracije, ko se vedno bolj povdarja potrebo socializiranja duhovnih vrednot in potreba takozv. ljudskih visokih šol, se pač smemo nadejati da naidejo stremiljenja da se nas čimbolj usposobi za to delo razumevanje pri vseh uvidenih ljudeh. Opazujemo pa, da so celo oni naši prijatelji iz akademskih krogov, ki kažejo največje zanimanje za vzgojno vprašanje in največ simpatij za naš stan, nenaklonjeni zgorajšnjim našim težnjam. Razlagam si to iz dejstva, ki sem ga že omenil, da niso nikdar slišali od nas glob-

je utemeljitve naše zahteve in imajo zato utis, da je to zgolj stanovski postulat, ki smo ga prevzeli od nemškega učiteljstva, ker nam ugaja in nam akademski titul imponira. (Konec prih.)

Razprave o programu UJU.

MORALNI POUK V OSNOVNI ŠOLI V FRANCIJI.

V svojem referatu o »Programu UJU« na državni skupščini v Sarajevu naveda g. Jovanović moralni pouk kot nov predmet v osnovni šoli. Glasovi so za in proti. Poglejmo, kako se poučuje ta predmet v Franciji.

V učni načrt je bil sprejet leta 1882. Tvoril del moralne vzgoje. Njegov cilj je dokazovati otroku dolžnosti, seveda kolikor je njegovi starostni stopnji primeren. Ta pouk smatrajo potrebnega zlasti demokrati. Kakor že stari filozofi, je tudi Montesquieu rekel, da je čednost velika gonilna sila ljudske vlade. Ako državljanji uživajo svobodo, jim jo mora njih vest omejevati. Moralni pouk mora tvoriti moralno enotnost narodovo. Narodna vzgoja temelji na pojmihi dolžnosti in pravice.

Moralni pouk se poučuje kot samostojen predmet razen na najnižji stopnji (section enfantine), kjer ga posreduje priprosto pripovedovanje in memoriranje pesem in povesti združenimi z vajami pri pouku in v prostem času. Posebna pažnja učiteljeva glede otrok pri katerih je opazil kako napako ali kako porajajočo se pregreho.

Na elementarni stopnji (cours élémentaire) izhaja moralni pouk od povesti, zgleda, ki ga učitelj živo pripoveduje in ki mora vplivati bolj na srce nego na razum. Učenci sami posnamejo nauk, učitelj ga izrazi v načelu, maksimi, ki jo otroci prepišejo in nanče na pamet.

Na srednji in višji stopnji (cours moyen et supérieur). Postopek isti kot na elementarni stopnji, samo da učitelj bolj vpliva na razum poučujoč se bolj metodično in natančno ter razloži pripomočke za spoznavanje dolžnosti. Kot izhodišče tvori na tej stopnji vest, moralni zakon in obveznost. Učitelj vzbuja čustvo in pojem dolžnosti in odgovornosti. Vsaki učni sliki sledi pismen posnetek, ki se združi s kratko maksimo in nauči s posnetkom vred na pamet. Pri posebno važni stvari pripiše učenec k načelu svoj oseben sklep, n. pr. govoril bom resnično itd.

Po načrtu je snov za srednjo stopnjo sledeča:

I. Otroci v družini in šoli. Dolžnosti proti staršem in starim staršem. Dolžnosti bratov in sester. Dolžnosti proti služinčadi. Otroci v šoli. Domovina.

II. Dolžnosti proti samemu sebi. Težje. Znanje dobrine (varčevanje, delo itd.) Duša. Dolžnosti proti drugim ljudem. Dolžnosti proti Bogu.

NB. Uradna navodila dodajajo še tem načrtom glede verskega pouka sledeče: Učitelj naj naveda otroka razumevati in čutiti, da je prvo spoštovanje, ki ga je dolžan božanstvu, je pokorščina božjim zapovedim, kakor mu jih odkriva njegova vest in razum. Verski pouk oskrbuje družina in cerkev, moralni šola. Učitelj ne nadomestuje niti duhovnika, niti družinskega očeta, prizadevati se mora skupno

z njima ustvariti iz vsakega otroka poštenega državljana opirati se mora na dolžnosti, ki zblizujejo ljudi in ne na dogme, ki jih ločijo.

Višja stopnja obsega po učnem načrtu socialno moralo. Snov: Družina, Družba (pravčnost, bratstvo, ljubezen). Domovina (razlika med dolžnostjo in lastnim interesom med pisanim in moralnim zakonom).

Kot potrebni pogoji za uspehe moralnega pouka je seveda prepričevalnost, s katero se podaja in zgled učiteljev. Ne samo v šoli, posebno izven šole se lahko sodi o vrednosti tega pouka. Zato je treba posebno praktičnih dejanj in navade. Otroci se pa morajo priučiti morali kot čitanju in računstvu.

Knjiga o morali ni potrebna, nadomeštuje jo beležnica s posnetki vseh učnih slik in nasvetov. Knjiga tvori le pripomoček učitelju. Prednost pred junaškim zgodovinskim zgledom je dati zgledom iz vsakdanjega življenja, ki naj pokaže koliko je lahko skritega junaštva v naizkromnejših življenjskih prilikah.

Velike važnosti je nauk, ki zaključuje vsako učno sliko ki naj bo zmeren in kratek pravi pedagog Marion. Izraža s svojo kategorično obliko gospodovalno povelje razuma.

— In O programu UJU je razpravljala pri Celjskem učiteljskem društvu dne 10. junija tov. Ljud. Potočnik. Tovariši so posegli prdno v debato in se je sklenilo referat in tozadevne izpreminjevalne predloge poslati glavnemu referentu.

Ferijalni Savez učiteljstva.

— i Vsem članom-icam 152 uč. podr. F. S. za kočevski okraj! Razposlal sem »Dačo legitimacijo« vsem članom-icam: tudi onim ki niso poslali ne fotografij in ne denarja. Rok 15. junij, priznam, se iz gotovih vzrokov pri nekaterih ni uošteval. »Dačo legitimacijo« naj potrdi tudi šolsko vodstvo skupno z opisanimi objavami. Alina a h i bodo dotiskani šole koncem junija. Oni, ki žele dobiti »Almanah« na počitniški naslov prosim, da mi pošljejo frankirano pismo z naslovom: ostalim pošljam na šolska vodstva. Prosim ponovno poravnajte družstvene obveznosti takoj! Članice drugih okrajev učiteljskih društev, ki so vpisani v našo podružnico, so dolžni plačevati članarino do začetka šolskega leta 1923/24. naši podružnici. Šele potem lahko pristopijo v uč. P. F. S. dotičnega okraja, ko jim izstavimo članško izkaznico s potrjeno pristopnino in družstveno članarino. Razne predloge itd., z ozirom na juljski kongres F. S. sprejema od 13. julija — S. M. t. č. predsednik. Vel. Lašče.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

— t Na državni vinarski in sadjarski šoli v Mariboru prično novo šolsko leto dne 15. septembra t. l. Šola je dvoletna. Ž nio je v zvezi internat za gojence. Zavod ima predvsem namen, da izobrazuje kmetijske sinove ki ostanejo do končani kmetijski šoli doma na kmetijskem gospodarstvu. Taki imajo pri sprejemu prednost pred vsemi drugimi. Kolekovane, lastnoročno pisane prošnje na celo polo (kolek 13 Din) za sprejem je pošiljati rav-

nateljstvu državne vinarske in sadjarske šole v Mariboru od 25. julija t. l.; prošnji se morajo priložiti: 1. krstni list, 2. domovnica, 3. odpuščila, odnosno zadnje šolsko izpričevalo, 4. spričevalo o navedenosti pri onih prošnicah, ki ne vstopijo v zavod neposredno iz kake druge šole, 5. izjava staršev odnosno varuha, s katero se ti zavezujejo plačevati stroške šolanja, 6. obvezna izjava staršev ali varuha ki reflektirajo na državni ali kak drugi štipendij iz javnih sredstev, da bo njih sin ali varovanec ostal pozneje na domači kmetiji, v nasprotnem slučaju pa povrnejo zavodu sprejete zneske podpora iz javnih sredstev; ravno tako ako učenec samovoljno predčasno ostavi zavod; štipendist, ki nepovoljno napreduje, zgubi štipendijo. — Za sprejem je potrebna starost najmanj dovršenih 16 let ter z dobrim uspehom dovršena najmanj ljudska šola. Sprejemali se bodo pridni, dovolj nadarjeni zdravi kmetijski sinovi ki ostanejo po končani šoli doma. Sprejme se tudi nekaj eksternistov (izven zavoda stanovalnih učencev). O sprejemu v šolo odloča tudi uspeh sorednjega izpita iz slovenščine in računstva, katerega so oproščeni samo absolventi meščanske ali kake nižje srednje šole. Ob vstopu v zavod se mladeniči preiščejo po zdravniškem zavodu; ako njih zdravstveno stanje ni dovoljno, se odklonijo. Oskrbovalna znaša do preklica mesečno 240 dinarjev. Plačuje se v naprej v dveh enakih polletnih obrokih. Sinovom ubožnih posestnikov se moreto dovoliti popolnoma ali do polovice prostora državna mesta. V tem slučaju je treba podpreti prošnjo z uradno (od občinskega ali davčnega urada) potrjenim ubožnim izpričevalom. — Absolventi te šole uživajo ugodnost po členu 8. zakona o ustroju vojske t. i. skrajšan vojaško službovanje (dijaki rok) pod pogojem, da ostanejo pozneje na lastnem domu.

Iz Jugoslavije.

— Pokrajinska skupščina v Ptuj. Društveni predsedniki naj naznanijo število izkaznic, ki jih potrebujejo za polovično vožnjo v Ptuj. Opozorjamo na zahtevano klavzulo, ki smo jo priobčili v zadnji številki Tovariša in jo mora vsak udeleženec napisati na obratno stran izkaznice. — Ptujsko društvo želi, da se mu prijavijo udeleženci na j k a s ne je do 2. julija. Zajedno sporoča društvo, naj se vsak točno drži odkazanih gostiln in prenočišč. Nobeden naj ne pozabi gesla »Svoji k svojim! Narodne gostilne in tvrdke bodo označene z narodnimi oznaki. — Vozovnic naj člani ne oddajo na ptujski postaji, ker so veljavne tudi za povratek. — Vse člane širjega sosveta, delegate in tudi vse članstvo opozorjamo na Poslovnik UJU pover. Ljubljana, ki je izšel kot I. zvezek naše Stanovsko-strokovne knjižnice, da ga vstopno prešturirajo, ker se letos prvič vrši pokrajinska skupščina po tem novem poslovniku. — Vse člane Samopomoči opozorjamo, da se vrši občni zbor v nedeljo dne 8. avgusta ob 8. uri zjutraj, torej eno uro pred začetkom skupščine v Ptuj. Lokal objavimo v prihodnji številki. — Delegati naj pridejo v Ptuj že z dopoldanskim vlakom, ker pride popoldanski vlak šele ob 1/2 18. uri in zato, da prisostvujejo sejam odsekov v smislu § 21 e). Delegati, ki žele sode-

LISTEK.

Izlet Barjanov na Golo.

Dne 14. t. m. je napravila barjanska šola svoj majniški izlet na Golo nad Izom. Namen ji je bil da si mladina ogleda z lepega razglednega hriba pod vzhodjem razprostirajočo se barjansko ravnino pa vso panoramo, ki jo nudi razgledišče — in pa da si barjansko učiteljstvo ogleda torišče, kjer razvija svojo izredno marljivost mladi tovariš Ljubič od katerega je že tako mnogo slišalo.

Prvi namen je bil dosežen v polni meri. Mladina je korakala vseh 14 km daljave čila in vedra in vsa pot tja in nazaj je bila polna šal in nedolžnih otroških dovtipov, bivanje na Golem pa polno veselih iger, petja in smeja.

In drugi namen?

Ta pa je presegal naše pričakovanja!

Ljubeznivi Ljubič nas je prijazno sprejel nas peljal najprej v lično golsko cerkev in potem po hribu naokrog kjer nam je bil geografski in prav dober krajevni zgodovinski tolmač.

Končno nas je peljal tudi v šolo. Pa prav je imel, da je to storil nazadnje!

Ali ste že videli kdaj kako beraško, raztrgano mrtvašnico? No — prav malo ali pa nič boljša ni in nič večja! In pa niti pidi zemlje vrtiča krog nje, in Ljubič ima samo po dobroti župnika posajenih ob notu na župnikovem svetu 10. deloma cepljenih deloma necepljenih šipkov.

In učilnica? Bog se usmili! Mali prostor je natrpan s klopmi prav do šolske table, ki stoji na mizi — katedra nikjer — in ljubi naš Ljubič je dobesedno obsojen, da brez prestanka med poukom stoji in stoji — in uči — vsaj skoraj nima kamor da sede! In ta mrtvašnica obseza zgolj to sobo — in stranišče — leseno — je prisljenjeno tam zunaj na steno izpostavljeno vetru in vihri!

O — vi Golani — ki imate krasno cerkev krasno župnišče in lične domove — kaj vas ne boli srce da je vaša nadarjena mladina natrpana v tak — za učilnico neprimeren prostor in da je goveji hlev marsikaterega kmeta v primeri z vašo šolo že grad?

Da, bolelo nas je srce in pomilovali smo tovariša Ljubiča ki mora delovati v takem posloju. In pri tem stannu učitelj daleč proč sredi vasi, ker je tista podrtija pomaknjena venkaj iz vasi, kakor da se je sramujejo že vaščani sami!

Tisto stanovanje, ena sama soba in kuhinja pa je Ljubiču sedaj tudi že odpovedano ker je hiša prešla na novega lastnika — in tako je ljubi naš Ljubič na cesti!

Obupal bi v takih razmerah vsakdo na tem mestu, obupuje pa ne Ljubič, ampak — tih in skromen kakor je — razvija vso svojo marljivost, kakoršna bi bila vredna boljših razmer!

Po kosilu, ki smo ga imeli po župnikovi prijaznosti v župnišču, priredil je Ljubič na svojem odru z golske šolske mladine nam Barjanom šolsko predstavo, ki nas je vseskozi iznenadila.

Že oder sam! Pod mogočnim kozolcem vam je napravil tako prostoren in čeden oder in so kulise in je zastor tako plastično in dobro naslikan da bi tega ne pričakovali niti v vaseh, ki so bližje človeški civilizaciji, kakor pa je vas Golo. Prostor za poslušalce pa je zračen in hladen ki mora biti vsem vaščanom ob poletni vročini prijetno zbirališče osobito, ako se jim nudi taka zabava, kakor se je nudila nam.

Nastopili so golški fantiči in deklički — sami majhni črnjli — v raznih deklamacijah in igrata tako izborna, da smo se

vsi čudili. Vse je bilo podano tako nazorno in s takim povdankom, da prekašajo ti mladi Golani marsikatero enake igralce no večjih krajih, kakor pa je ta.

No — kaj pa je to danes takega? Vsaj čitamo od enakih predstav danes že iz vseh krajev!

Res je. A drugod je bila ledina že zdavnaj preorana in se vidi na krasnih šolskih stavbah, da je ljudstvo že jako izobraženo in dovezeto na take stvari in da zanje tudi rado kaj žrtvuje. In pa na drugih šolah sta dva trije in še več učiteljev ki si delo razdele — in tako gre vse — četudi ne lahko, pa vsaj ne s tolikim naporom.

Tu pa? Lahko trdim, da je Ljubič sam ledino zoral, jo prebral in jo poseval sam dan za dnem z novim klenim zrnem — z novo setvijo, ki naj donaja bogate žetve!

Komu? Niemu?

V prvi vrsti narodu! Golanom! V srcih in dušah golske mladine mora rasti samozavest poštenost in rodoljublje, ki bo odlikovala odrasle mladeniče in mladenke, da bodo drugim v vzgled!

Pa tudi Ljubič mora biti deležen žetve! Iz ust marsikaterega Golana sem slišal že prei, kako cenj svojega učitelja in to že je za Ljubiča bogata žetev! Bogata